

KAVUN-KARPUZ

Berrin TAŞKAYA, TEAE
Dr. Gülşen KESKİN, TEAE

1.GİRİŞ

Kavun ve karpuz dünyada ve Türkiye’de en çok üretilen sebzelerin başında gelmektedir. Her iki sebze de tek yıllık, sıcak ve ılıman iklim bitkisidir. Kavun ve karpuz açıkta yetiştirilmekle birlikte örtü altında da üretilmektedir. Kavunun örtü altında üretimde payı %3, karpuzun ise %2’dir (1).

Karpuzun %95’i sudur ve besin değeri birçok besinde olduğu gibi kabuğunda saklıdır. Bu nedenle olabildiğince kırmızı etli kısmın altındaki beyazımsı kısım tüketilmelidir (2). Tarım ürünlerini çekirdeğinden kabuğuna kadar değerlendirmek mümkündür. Gıda, ilaç (doğal ilaçlar) ve kozmetik sektöründe kullanılan kavun ve karpuz kabuğu ise özellikle son yıllarda önem kazanmıştır. Türkiye, kavun ve karpuz kabuğu ihracatını en çok Almanya, Fransa, İtalya ve Yunanistan’a yapmaktadır. Dönem dönem de ABD, Arnavutluk, İspanya ve Ukrayna’ya da ihracat yapılmaktadır. Kavun ve karpuz kabuğunun en büyük alıcısı ise İtalya ve Almanya’dır. Kavun karpuz kabuğu nem ve hava değişimlerinden olumsuz etkilendiği için ihracatta riskli ürün grubuna girse de sağladığı yüksek kazançla girişimcileri cezbetmektedir (3).

2. DÜNYADA DURUM

Dünya kavun ve karpuz üretim alanı yıllar itibariyle sürekli artarak 2003 yılında kavunda 1.3 milyon hektara, karpuzda ise 3.5 milyon hektara ulaşmıştır (Tablo 1). 2003 yılı verilerine göre Çin, dünya karpuz üretiminin (66 milyon ton) %72,38’ini, kavun üretiminin de %51,43’ünü (13.7 milyon ton) tek başına karşılamaktadır. Kavun üretiminde, Çin’i 1.7 milyon ton ile Türkiye, 1.2 milyon ton ile ABD, 1 milyon ton ile İspanya izlemektedir. Karpuzda ise Türkiye yaklaşık 4.2 milyon ton ile Çin’den sonra ikinci sırada, 1.9 milyon ton ile İran üçüncü sırada yer almaktadır. AB ülkeleri dünya kavun üretimine %7.78’lik pay ile katkıda bulunmaktadır. 2003 yılı itibariyle dünyada kavun üretiminde 1 hektar alandan elde edilen verim 21,1 ton, karpuz üretiminde ise 26,5 ton’dur. Kavun ve karpuz üretiminde verimlilik açısından da Çin ilk sırada yer almakta ve Çin’i Türkiye izlemektedir (4).

Tablo 1. Dünya’da Kavun ve Karpuz Ekili Alan, Üretim ve Verim Durumu

Yıllar	KAVUN			KARPUZ		
	Ekili Alan (Ha)	Verim (Kg/Ha)	Üretim (ton)	Ekili Alan (Ha)	Verim (Kg/Ha)	Üretim (ton)
1995	901.324	17.328	15.618.089	2.289.441	17.948	41.089.701
1996	955.171	18.173	17.358.114	2.369.342	19.696	46.665.406
1997	895.710	18.155	16.261.655	2.496.032	23.474	58.591.173
1998	954.002	18.090	17.258.045	2.757.681	21.722	59.902.549
1999	988.679	19.202	18.984.592	2.941.363	24.269	71.384.605
2000	1.057.992	18.885	19.979.848	3.064.658	24.599	75.386.404
2001	1.189.951	20.434	24.314.959	3.228.465	25.230	81.454.395
2002	1.233.208	20.703	25.530.792	3.340.412	26.241	87.654.863
2003	1.265.247	21.142	26.749.459	3.469.871	26.454	91.790.226

Kaynak: www.fao.org

2002 yılı itibariyle dünya karpuz ihracatı 1.676.936 ton'dur ve en büyük ihracatçı ülke olan İspanya toplam ihracatın %17,58'ini karşılamaktadır. İspanya'yı Meksika (%14,59) ve ABD (%10,65) izlemektedir (Tablo 2). İthalatta ise ABD %13,65'lik payla ilk sırada yer alırken, Almanya %11,32 'lik payla ikinci, Kanada %11,03'lük payla 3. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin ise hem dünya karpuz ihracatından, hem de ithalatından aldığı pay oldukça düşük düzeydedir (Tablo 2-3).

Tablo 2. Dünya karpuz ihracatı (ton)

ÜLKELER	2000	2001	2002	%
İspanya	274.928	298.929	294.798	17,6
Meksika	278.770	254.466	244.710	14,6
ABD	150.222	124.184	178.619	10,7
Yunanistan	136.719	115.125	155.329	9,3
Macaristan	91.735	103.327	152.461	9,1
Malezya	95.592	84.737	103.246	6,2
İtalya	84.700	97.410	98.206	5,9
Türkiye	10.904	10.859	11.350	0,7
AB	534.232	553.788	599.303	35,7
DÜNYA	1.482.665	1.379.694	1.676.936	-

Kaynak: www.fao.org

Tablo 3. Dünya karpuz ithalatı (ton)

ÜLKELER	2000	2001	2002	%
ABD	202.304	219.309	204.749	13,7
Almanya	161.888	217.705	169.821	11,3
Kanada	144.597	121.641	165.387	11,0
Polonya	73.061	83.911	111.364	7,4
Çek Cum.	50.151	58.910	75.368	5,0
Fransa	71.796	72.367	72.212	4,8
Çin	16.722	29.723	69.261	4,6
Türkiye	84	15	18	0,00
AB	464.231	499.451	468.294	31,2
DÜNYA	1.481.420	1.465.870	1.499.726	-

Kaynak: www.fao.org

2002 yılı itibariyle dünya kavun ihracatı 1.491.540 ton'dur. En büyük ihracatçı ülke olan İspanya'nın toplam ihracattaki payı ise %19,54'tür. İspanya'yı Kostarika (%12,69) ve ABD (%11,17) izlemektedir (Tablo 4). Kavun ithalatında ise, ABD %39,97'lik payla ilk sırada yer alırken, İngiltere %9,20'lik payla ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin hem dünya kavun ihracatından, hem de ithalatından aldığı pay ise oldukça düşük düzeydedir (Tablo 5).

Tablo 4. Dünya Kavun İhracatı (ton)

ÜLKELER	İhracat			
	2000	2001	2002	%
İspanya	300.076	364.042	291.395	19,5
Kostarika	176.947	190.935	188.949	12,7
ABD	156.711	162.017	166.575	11,2
Meksika	240.903	189.646	158.098	10,6
Honduras	7.299	7.299	133.619	9,0
Türkiye	6.049	10.391	10.703	0,7
AB	425.937	501.906	437.317	29,3
DÜNYA	1.514.138	1.477.173	1.491.540	-

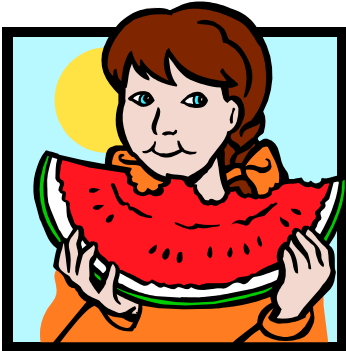
Kaynak: www.fao.org

Tablo 5. Dünya Kavun İthalatı (ton)

ÜLKELER	İthalat			
	2000	2001	2002	%
ABD	690.794	649.670	680.275	40,0
İngiltere	130.206	138.869	156.608	9,2
Kanada	130.997	140.243	143.015	8,4
Fransa	100.926	109.919	109.915	6,5
Almanya	84.435	88.412	83.237	4,9
Türkiye	18	8	3	0,0
AB	553.303	588.496	598.426	35,2
DÜNYA	1.550.610	1.573.374	1.702.116	-

Kaynak: www.fao.org

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye'de karpuzun en çok yetiştirildiği iller; Adana, İzmir, Diyarbakır ve Şanlıurfa; kavunun en fazla yetiştirildiği iller ise, Ankara, Manisa, Diyarbakır, Balıkesir ve Konya'dır. Üretimleri yapılan kavun çeşitleri ise; Kırkağaç 589, Kırkağaç 637, Altınbaş, Hasanbey, Çini kız, Barada, Hıdır, Ananas, Altınbaş, Eindor, Paris, Kışlık, Melina, Gredos; üretimleri yapılan karpuz çeşitleri; Crimson sweet, Yalova Washington 26, Yalova yuvarlak alaca 18 'dir (1).

Türkiye'nin karpuz ekili alanları 1992 yılında 153.128 hektar, kavun ekili alanları ise 109.182 hektar olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıldaki karpuz üretimi yaklaşık 3,7 milyon ton, kavun üretimi 1,6 milyon ton olmuştur. 2002 yılına kadar hem karpuz ekili alanlar hem de kavun ekili alanlarda azalma olduğu görülmektedir (Tablo 6). Ancak, ekim alanlarındaki azalmaya karşın, üretimde artış olmuştur. Üretimdeki artışın nedeni ise, kültürel önlemler ile verimde meydana gelen artışlardır.

Tablo 6. Türkiye'nin Karpuz ve Kavun Ekim Alanı ve Üretimi

Yıllar	Karpuz		Kavun		TOPLAM	
	Ekili Alan (ha)	Üretim (ton)	Ekili Alan (ha)	Üretim (ton)	Ekim Alanı (ha)	Üretim (ton)
1992	153.128	3.680.000	109.182	1.620.000	262.310	5.300.000
1993	120.968	3.250.000	90.559	1.650.000	211.527	4.900.000
1994	141.910	3.650.000	113.248	1.750.000	255.158	5.400.000
1995	136.127	3.600.000	119.793	1.800.000	255.920	5.400.000
1996	136.709	3.900.000	109.577	1.900.000	246.286	5.800.000
1997	127.988	3.800.000	98.161	1.750.000	226.149	5.550.000
1998	126.800	3.930.000	104.419	1.885.000	231.219	5.815.000
1999	125.944	3.932.000	101.555	1.793.000	227.499	5.725.000
2000	124.717	3.940.000	107.612	1.865.000	232.329	5.805.000
2001	125.018	4.020.000	100.194	1.775.000	225.212	5.795.000
2002	-	4.575.000	-	1.820.000	-	6.395.000

Kaynak: DİE

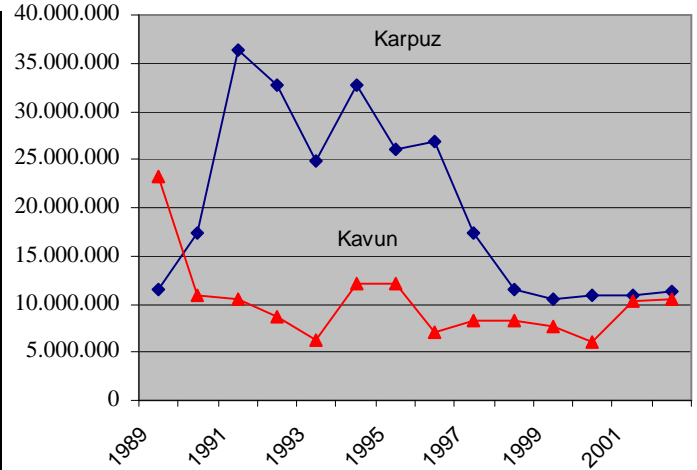
Türkiye'nin kavun-karpuz ihracatı yaptığı önemli ülkeler; Almanya, Romanya, Polonya, Suudi Arabistan ve Hollanda'dır. Türkiye'nin 2002 yılındaki toplam karpuz ihracatının %39,5'i Almanya ve Romanya'ya yapılmıştır. Almanya hem kavun ihracatında hem de karpuz ihracatında en önemli ülke konumundadır.

Tablo 7. Türkiye'nin Kavun ve Karpuz İhracatı (kg)

Yıllar	Karpuz	Kavun
1989	11.569.171	23.259.310
1990	17.463.289	10.948.533
1991	36.330.559	10.599.422
1992	32.804.278	8.616.918
1993	24.919.155	6.289.868
1994	32.676.885	12.045.749
1995	26.012.645	12.033.333
1996	26.824.647	6.980.172
1997	17.391.545	8.296.808
1998	11.565.313	8.330.636
1999	10.463.178	7.577.080
2000	10.903.565	6.048.888
2001	10.858.953	10.390.687
2002	11.291.785	10.588.544

Kaynak: DİE

Şekil 1: Türkiye'nin Karpuz ve Kavun İhracatı (kg)

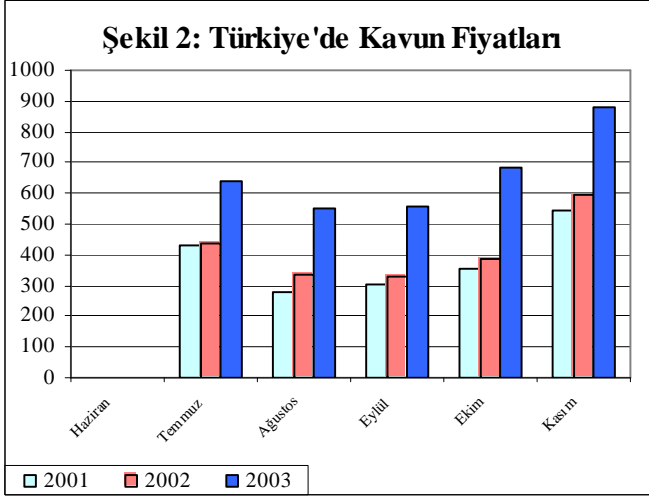

Kaynak: DİE

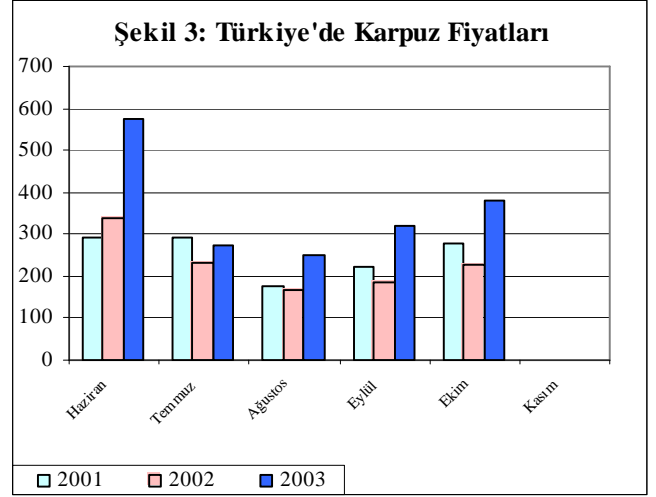
Türkiye'de yıllara göre kavun ve karpuz ihracat miktarlarına bakıldığında; karpuz ihracatının en az 10.463 ton'la 1999 yılında, en yüksek ise 36.330 ton'la 1991 yılında gerçekleştiği görülmektedir. Kavun

ihracatında ise, en düşük ihracat 6.048 ton'la 2000 yılında, en yüksek ihracat 23.259 ton'la 1989 yılında yapılmıştır (Tablo 7) (Şekil 1).

Türkiye'de kavun fiyatlarında 2003 yılında 2001 yılına göre %72,81'lik, karpuz fiyatlarında ise %43,86'lik bir artış gerçekleşmiştir (Şekil 2-3).

Kaynak: DİE

Kaynak: DİE

Şekil 3'ten görüldüğü gibi, Haziran ayı karpuz fiyatlarının en yüksek olduğu aydır. Temmuz ve Ağustos ayında artan üretim nedeni ile fiyatlar düşmekte ve Ekim ayından itibaren artan bir seyir izlemektedir. Kavun fiyatlarının en yüksek olduğu ay ise Kasım, en düşük fiyatların olduğu ay ise arzun en fazla olduğu Ağustos ve Eylül aylarıdır (Şekil 2).

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye, uygun iklim koşulları nedeni ile önemli sebze üretici ülkelerden birisi olma özelliği yanında, nüfus artışı ve yapısı nedeni ile talep bakımından da önemli ülkelerden biridir. Kavun ve karpuz üretiminde Çin'den sonra 2. sırada yer alan Türkiye'de yıllar itibariyle ekim alanlarındaki azalmaya karşın kültürel önlemlerle verimde meydana gelen artıştan dolayı üretimde de artış sağlanmıştır.

KAYNAKLAR

1. DPT, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Bitkisel Üretim Özel İhtisas Komisyonu Sebzeçilik, Ankara, 2001
2. www.cine-tarim.com.tr
3. www.dunyagazetesi.com.tr 12 Eylül 2003
4. <http://www.fao.org/statistics>
5. DİE Kayıtları (Yayınlanmamış), Ankara, 2003

TARIMSAL EKONOMİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

PK.34 06100 Bakanlıklar/Ankara
Tel: 0.312.418 59 65
Faks: 0.312.418 62 09
Web: <http://www.aeri.org.tr>
e-mail: aeri@aeri.org.tr